

УДК 338.48 (477)Л. А. ДЯЧЕНКО^{1*}^{1*} Каф. Туризму, Ужгородський національний університет, вул. Грушевського, 34; с.Зимна Вода, Львівська обл., Україна, 81110, ел. пошта: lidiabako@ukr.net**ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОБЛЕМИ У ФУНКЦІОНУВАННІ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ**

Мета. Дослідження деяких питань щодо проблем у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери передбачає розробку практичних рекомендацій, використання оновлених методів організації бізнесу не лише у туристичних підприємствах, а й у підприємствах бізнес – партнерів. До таких бізнес – партнерів відносяться також підприємства, які здійснюють транспортне обслуговування туристів, зокрема на залізничному транспорті. Практичне використання розроблених рекомендацій дозволить підприємствам туристичної сфери та їх бізнес – партнерам досягти більш ефективних економічних результатів, більш ефективної взаємодії, більшого рівня задоволення споживачів. **Методика.** Геополітичні зміни, які відбулися в Україні, вплинули на розвиток національної економіки, а деякі фактори зумовили уповільнення темпів економічного зростання. Саме тому, є необхідним дослідження проблем у діяльності та розвитку підприємств туристичної сфери з урахуванням геополітичних змін та з урахуванням інтересів їх бізнес – партнерів. Особливість методики розв'язання проблем у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери полягає у тому, що необхідно враховувати також більше інтереси бізнес – партнерів. **Результати.** У статті подано пропозиції підприємствам залізничного транспорту для забезпечення оптимізації діяльності та приведення системи власних послуг, які вони надають до більш оптимального стану. Також запропоновано практичні заходи, що сприятимуть розв'язанню проблем у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери. **Наукова новизна.** Запропоновано організаційні заходи для учасників ринку підприємств туристичної сфери, при врахуванні інтересів бізнес – партнерів, побудові більш ефективної спільної взаємодії та врахуванні геополітичних факторів. **Практична значимість.** Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що в сучасних умовах розвитку національної економіки, при геополітичних змінах в Україні, є необхідним для розв'язання проблем у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери не окремо, а враховуючи також інтереси бізнес – партнерів.

Ключові слова: туристична індустрія, інфраструктура, інфраструктура туристична, фактори макросередовища, фактори внутрішнього середовища, проблеми підприємств туристичної сфери

Вступ

Туристична сфера, одна із важливих галузей національної економіки. Слід зазначити, що в сучасних ринкових умовах, у яких функціонує ця галузь спостерігається також вплив геополітичних змін. І не завжди ці зміни найкращим чином впливають на функціонування та розвиток підприємств туристичної сфери. Проблеми функціонування та розвитку підприємств туристичної сфери та шляхи їх вирішення досліджували такі науковці: Аріон О. В., Воротіна Л. І., Гаврилюк С. П., Луцій О. П., Парфіненко А. Ю., Роїна О. М., Смолій В. А. та інші.

Геополітичні фактори, воєнні події в Україні, інші зміни зовнішніх та внутрішніх факторів у діяльності підприємств туристичної сфери, інший імідж конкретних територій

зумовлюють необхідність більш глибоко дослідити проблеми, які актуальні для розв'язання в даний час.

Аналіз деяких статистичних показників за 2011- 2013 роки та тенденції їхніх змін дозволяють стверджувати, що до аналізу економічної ситуації суб'єктів туристичної сфери, темпів зміни їх доходів та витрат свідчать про симптоми можливих майбутніх загрозливих ситуацій.

У змінених умовах пошук проблем та шляхів їх вирішення у підприємствах туристичної сфери та їх бізнес – партнерів є надзвичайно важливим завданням. До таких бізнес – партнерів підприємств туристичної сфери належать і підприємства залізничного транспорту.

Саме тому, необхідно досліджувати взаємозв'язок проблем підприємств туристич-

ної сфери, але у взаємодії з бізнес – партнерами та пропонувати спільні шляхи їх розв'язання.

Це дозволить усім учасникам взаємодії краще підготуватися до майбутніх загроз, досягти кращого соціально - економічного розвитку, вищого рівня конкурентоспроможності на ринку тощо.

Мета

Метою даної роботи є удосконалення методів розв'язання проблем у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери та їх бізнес – партнерів. Це сприятиме стабілізації розвитку національної економіки та усіх учасників ринку, що є надзвичайно важливим завданням при геополітичних змінах, які відбулися в Україні.

Методика

В процесі дослідження проблем функціонування та розвитку підприємств туристичної сфери варто зазначити, що врахування можливого взаємозв'язку та взаємозалежності також проблем у бізнес – партнерів можна краще розв'язати при використанні оновленого методу. Зміст оновленого методу розв'язання проблем функціонування та розвитку підприємств туристичної сфери полягає у тому, щоб пропонувати шляхи їх вирішення саме у взаємодії з бізнес – партнерами, зокрема із підприємствами залізничного транспорту.

Результати

Туристична індустрія - сукупність виробництв різних галузей господарства, закладів культури, освіти, науки, що забезпечують створення матеріально – технічної бази туризму, підготовку кадрів та процес виробництва, реалізації і споживання туристичного продукту на основі використання природних багатств, матеріальних цінностей і духовних цінностей суспільства [5, с. 327].

Розглянемо особливості інфраструктури та інфраструктури туристичної. Інфраструктура - національні автомобільні та залізничні шляхи сполучення, будинки, готелі, гуртожитки, школи тощо, створені в результаті інвестицій, як правило центральних або місцевих влад [5, с. 152].

Інфраструктура туристична – сукупність додаткових галузей та закладів, які організують та обслуговують індустрію туризму, туристичну діяльність в цілому.

Інфраструктура туристична включає різноманітні транспортно- комунікативні ланцюги, системи гостинності і комунального обслуговування, а також соціокультурне середовище, що їх оточує [5, с. 152]. Слід зазначити, що інфраструктурний чинник розвитку туризму – є одним із важливих, позитивно впливає на туризм, сприяє популяризації територій, забезпечує збільшення потоків туристів, збільшення робочих місць тощо. Залізничний транспорт також відноситься до вагомого інфраструктурного чиннику розвитку туризму, так як значна частина запропонованих на ринок турів передбачає його використання. На туристичному ринку, при побудові системи зв'язків світового господарства, відбувається процес перетворення туристично – екскурсійних послуг у гроші і навпаки – перетворення грошей в туристично – екскурсійні послуги. Це створює можливість суб'єктам туристичного ринку взаємодіяти відповідно до попиту, пропозиції, ціни і конкуренції, отримувати певні соціально – економічні результати діяльності. Розглянемо, за даними ЦСУ України, доходи та витрати суб'єктів туристичної діяльності в Україні на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичних продуктів, за 2011-2013 роки (табл. 1). Як видно з табл.1 доходи суб'єктів туристичної діяльності в Україні на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичних продуктів, у 2012 році порівняно до 2011 року зросли на 35,74%, а у 2013 році порівняно до 2012 року зменшились на 0,95%.

Витрати суб'єктів туристичної діяльності в Україні на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичних продуктів у 2012 році порівняно до 2011 року зросли на 30,56%, а у 2013 році порівняно до 2012 року зросли на 21,74%. Загалом, як видно з табл.1, доходи та витрати суб'єктів туристичної діяльності в Україні на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичних продуктів, за 2011-2013 роки вказують на ознаки їх зменшення. Якщо відповідно до табл. 1 розрахувати частку витрат у доходах за 2011-2013 роки, то за 2011 рік витрати становили 87,88% від до-

ходів , за 2012 рік – відповідно 84, 52% , за 2013 рік – відповідно 103, 88% (витрати більші ніж доходи на 3, 88%).

Таблиця 1

Доходи та витрати суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій , що використовуються при виробництві тур продуктів за 2011-2013 роки (тис. грн) Джерело: [6]

Показники	2011	2012	2013	2012 у % до 2011р	2013 у % до 2012 р
Доходи	4685427, 1	6360148,2	6299809,2	+ 35,74	- 0,95
Витрати	4117370,3	5375459,4	6544143,1	+30,56	+21,74
Частка витрат у доходах	87,88%	84,52%	103, 88%	-	-

Беручи до уваги те , що до вагомого чинника розвитку туризму відноситься і залізничний транспорт , як інфраструктурна складова , розглянемо як змінювалися витрати на транспорт у 2011-2013 роках. Витрати на транспорт

суб'єктами туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій , що використовувалися при виробництві туристичних продуктів за 2011-2013 роки (табл.2).

Таблиця 2

Витрати на транспорт суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій , що використовуються при виробництві турпродуктів за 2011-2013 роки (тис. грн) . Джерело: [6]

Показники	2011р	2012р	2013р	2012р у % до 2011р	2013р у % до 2012р
Всього :	4117370,3	5375459,4	6544143,1	+30,56	+21,74
В т.ч. на транспортне обслуговування :	1644627,1	1825956,8	1584743,1	+11,0	-13,21
Залізничний транспорт	11967,1	18009,3	30651,3	+50,49	+70,19
Повітряний транспорт	1555126,7	1752427,0	1455693,9	+12,67	-16,94
Водний транспорт	16561,9	11057,9	24410,1	-34,24	+120,75
Міський транспорт	2387,5	2874,3	2213,4	+20,39	-23,0
Експерсійні автобуси	40815,8	31354,8	58957,6	-23,18	+88,03
Оренда автомобілів	10445,7	8351,5	11680,9	-20,05	+39,87

Проаналізуємо витрати на транспорт суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві турпродуктів за 2011-2013 роки, зокрема за показником «залізничний транспорт». Як видно з табл.2, витрати на залізничний транспорт суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій , що використовуються при виробництві турпродуктів за 2011-2013 роки змінювалися у такій динаміці: у 2012 році відповідно до 2011року ці витрати зросли на 50,49% , а у 2013 році відповідно до 2012 року ці витрати зросли на 70,19%. Загалом , спостерігаються ознаки того , що суб'єкти туристичної діяльності проявляють вищий рівень зацікавленості до користування послугами залізничного транспорту при продажу турпро-

дуктів чи тур послуг. Позитивні ознаки, на користь залізничного транспорту, спостерігаються також при розрахунку частки витрат на залізничний транспорт у складі усіх витрат суб'єктів туристичної діяльності на транспортне обслуговування при виробництві турпродуктів за 2011-2013 роки (табл.2). До прикладу , частка витрат на залізничний транспорт за 2011-2013 роки аналогічно становила : 0,72% у 2011 році, 0,98% у 2012 році та 1,93% у 2013 році. Але зазначені вище дані , за матеріалами ЦСУ України , їх аналіз (табл.1 та табл.2) свідчать про загальну тенденцію до зростання на користь залізничного транспорту. Для того, аби даний аналіз був більш повним та об'єктивним, варто розглядати не лише ці два

показники (в абсолютному та відносному порівнянні), а й фактори, які їх зумовили.

Слід зазначити, що «фактор» – істотне об'єктивне причинне явище або процес у виробництві, під впливом якого змінюється рівень його ефективності [2, с. 781]. На функціонування та розвиток суб'єктів ринку будь-якої галузі національної економіки впливають різні фактори.

До факторів макросередовища, відносяться такі: демографічні, економічні, природні, технологічні, політичні, правові, соціальні, та культурні. До інших факторів макросередовища, які здійснюють вплив на функціонування та розвиток туристичних підприємств та їх бізнес-партнерів відносяться: економічне середовище, що є одним з найважливіших характеристик ринку; купівельна спроможність населення; загальний рівень платоспроможного попиту на турпослуги, турпродукти; залежність від поточних доходів населення, рівня цін, заощаджень, боргів та доступності кредиту тощо. До зовнішніх факторів впливу на функціонування та розвиток туристичних підприємств та їх бізнес-партнерів відносяться також ще такі: фактори інфраструктури туристичного ринку; фактори культурно-історичної, архітектурної, етнографічної та національної спадщини; фактори рекреаційно-туристичних ресурсів та стану іміджу території тощо [3, с. 152].

Саме тому, функціонування та діяльність залізничного транспорту, як бізнес – партнера підприємств туристичної сфери, є надзвичайно важливим для обох сторін.

До основних факторів внутрішнього середовища, які здійснюють вплив на функціонування та розвиток підприємств туристичної сфери та їх бізнес – партнерів відносяться: місія; стратегія; цілі; завдання; структура; розподіл функцій, прав і ресурсів; інтелектуальний капітал персоналу туристичних підприємств; стиль управління; цінності організації; культура; етичні внутріорганізаційні відносини, а також інші фактори, які взаємодіють між собою тощо.

Виявлено, що до певних обмежувальних зовнішніх факторів у функціонуванні та розвитку туристичних підприємств відносяться: рівень зайнятості населення; реальна купівельна спроможність населення; обмеженість часу туристів; сезонність; недостатнє інвестування у

розвиток туризму; поведінка споживачів на ринку туристичних послуг; реклама; споживча вартість турпослуг, турпродуктів тощо.

До нецінових факторів впливу на функціонування та розвиток підприємств туристичної сфери відносяться також такі: вдосконалення діючої технології, вдосконалення форм і методів організації виробництва та просування на ринок турпродуктів; індекс реальної заробітної плати; диспропорції в економіці; характер грошово-кредитної політики держави; стабільність чи нестабільність національної валюти; податкова система; зміна сукупної пропозиції; розширення сфери нематеріального виробництва; геополітичні зміни; зміст внутрішньої і зовнішньої політики держави; державне регулювання економіки; розвиток НТП; ефективність національної економіки тощо.

Зазначені вище фактори впливу, на функціонування та розвиток підприємств туристичної сфери мають як позитивні, так і негативні аспекти дії. Частково проблеми у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери можна розв'язати за допомогою самих підприємств, а частину проблем – за допомогою уряду. При геополітичних змінах, які відбулися в Україні, кращий результат розв'язання проблем у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери забезпечить спільна взаємодія з бізнес – партнерами, в т.ч. також із підприємствами залізничного транспорту.

Необхідною є також взаємна інтеграція зусиль органів влади та усіх учасників туристичного ринку, що дозволить забезпечити взаємний синергізм співробітництва та стане передумовою їх майбутнього економічного синергізму. Співробітництво учасників туристичного ринку відбудеться через збіг їх економічних інтересів з метою уникнення непотрібних втрат у процесі економічної діяльності. У підприємствах туристичної сфери економічне співробітництво проявляється при розробці та споживанні турпродуктів, при контролі за їх реалізацією, при формуванні франчайзингових мереж при складанні програм обслуговування туристів, в т.ч. з використанням залізничного транспорту, при інвестиційних процесах, при поєднанні різних форм капіталів тощо.

Пропозиції підприємствам залізничного транспорту для забезпечення оптимізації діяль-

ності та приведення системи власних послуг, які вони надають до більш оптимального стану:

- розробити спільно з туроператорами односторонні та кількадевні тури подорожування залізничним транспортом;

- розробити власну програму навчання персоналу залізниці іноземним мовам та визначити певні категорії персоналу, яким це є першочергово необхідно;

- запровадити продаж нової послуги «Екскурсійний квиток вихідного дня» (з вечора п'ятниці до ранку понеділка) ;

- запровадити продаж нової послуги «Сімейний квиток вихідного дня» (з вечора п'ятниці до ранку понеділка);

- підвищити рівень та якість послуг, які надаються споживачам;

- дотримуватись графіків прибуття залізничного транспорту в пункти призначення;

- усунути зайві технологічні процеси, які збільшують ціну на певні послуги ;

- впровадити більш гнучку систему знижок для молоді, студентів та інших категорій споживачів, які купують квитки завчасно в т. ч. на колективні туристичні подорожі.

Сприятимуть розв'язанню проблем у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери такі практичні заходи :

- оптимізація умов геополітичного становища України ;

- ліквідація воєнного конфлікту в Україні;

- більш оптимальна політика у придбанні кредитних ресурсів для учасників ринку туристичних послуг , в т.ч. для випускників вищих навчальних закладів , які отримали спеціальну освіту в галузі туризму та прагнуть

- створити власний бізнес , власне робоче місце чи додаткові робочі місця;

- надання кращої практичної допомоги новим учасникам ринку туристичних послуг , які бажають вперше започаткувати власну справу;

- усунення різних бюрократичних процедур при отриманні дозвільних документів для учасників ринку туристичних послуг та більший рівень прозорості цих процесів;

- стабілізація національної фінансової системи;

- підвищення рівня реальної заробітної плати населення та її купівельної спроможності;

- формування нового та інноваційного мислення у споживачів ринку туристичних послуг щодо придбання нових інтелектуальних знань,

в т.ч. через придбання ними турпослуг, турпродуктів;

- перегляд нормативно – правових документів, які регулюють діяльність підприємств туристичної сфери;

- покращення інфраструктури галузі туризму, зокрема підприємств залізничного транспорту тощо.

Наукове та практичне значення

В статті досліджуються проблеми у функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери , акцентується необхідність їх розв'язання саме при участі бізнес – партнерів , з врахуванням геополітичних факторів . Проведені дослідження дають змогу стверджувати , що низка факторів , які не сприятливо впливають на розвиток економіки України загалом та її окремих галузей , може бути частково нейтралізована. У статті приведені вище практичні заходи та пропозиції , що забезпечать менш негативний вплив на функціонування та розвиток підприємств туристичної сфери та їх бізнес – партнерів.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Світовий досвід функціонування та розвитку підприємств туристичної сфери має досить позитивних результатів, в т.ч. економічних, від використання нових методик, методологій, побудови іншої взаємодії з бізнес – партнерами, використанні інших управлінських інновацій тощо. Це забезпечує усім учасникам ринку кращі економічні та іміджеві результати, вищий рівень ефективності , рентабельності тощо.

В Україні також є такі можливості.

У функціонуванні та розвитку підприємств туристичної сфери, при необхідності розв'язання проблем , варто це робити спільно : з врахуванням інтересів бізнес – партнерів, при впровадженні також практичних заходів та пропозицій , які подано вище. Це дозволить забезпечити менш негативний вплив на їхню діяльність різних факторів, кращу адаптованість до постійно мінливих умов внутрішнього та зовнішнього середовища, вищий рівень конкурентоспроможності тощо. Оптимізація спільної взаємодії учасників туристичного ринку, в т.ч. підприємств залізничного транспорту,

є також важливим чинником їх більш успішного функціонування та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аріон О. В. Організація транспортного обслуговування туристів : навч. посіб. / О.В. Аріон. – К.: Альтерпрес, 2008. – 192 с.
2. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія : у 3-х томах / С.В. Мочерний. — Т. 3. — Київ : Академія», 2002. — 952 с.
3. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство / Навч. Посібник. – Харків: Бурун Книга, 2010. – 288с.
4. Роїна О. М. Туристична діяльність в Україні : Нормативно-правове регулювання / О.М. Роїна; – К.: КНТ, 2011. – 464 с.
5. Смолій В. А. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух. – К.: Видавничий дім «Слово», 2006. – 372 с.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» : Закон України про внесення змін до ЗУ «Про туризм» від 9.04.2014 року № 1193-VII. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15> програмно-технічна підтримка — Управління комп'ютеризованих систем © 1996-2014.

Л. А. ДЯЧЕНКО^{1*}

Каф. Туризма, Ужгородський національний університет, ул. Грушевського, 24. Львівська обл. Україна, 81110, ел. пошта: lidiyabako@ukr.net

К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ В ФУНКЦИОНИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ СФЕРЫ

Цель. Исследование некоторых вопросов проблем при функционировании и развитии предприятий туристической сферы предусматривает разработку практических рекомендаций, использование обновленных методов организации бизнеса не только у туристических предприятиях, а также у предприятиях бизнес – партнеров. К таким бизнес – партнерам относятся также предприятия, которые осуществляют обслуживание туристов, в частности на железнодорожном транспорте. Практическое использование разработанных рекомендаций разрешит предприятиям туристической сферы и их бизнес – партнерам достичь больше эффективных экономических результатов, большей эффективности взаимодействия, большего уровня удовлетворения потребителей. **Методика.** Геополитические изменения, которые состоялись в Украине, повлияли на развитие национальной экономики, а некоторые факторы обусловили замедление темпов экономического роста. Именно поэтому, есть необходимым исследование проблем в деятельности и развитии предприятий туристической сферы с учетом геополитических изменений и с учетом интересов их бизнес – партнеров. Особенность методики разрешения проблем при функционировании и развитии предприятий туристической сферы состоит в том, необходимо учитывать также больше интересы бизнес – партнеров. **Результаты.** В статье подаются предложения предприятиям железнодорожного транспорта для обеспечения оптимизации деятельности и приведение системы услуг, которые они предоставляют к более оптимальному состоянию. Также предложено практические мероприятия, которые будут содействовать разрешению проблем при функционировании и развитии предприятий туристической сферы. **Научная новизна.** Предложено организационные мероприятия для участников рынка предприятий туристической сферы, при учете интересов бизнес – партнеров, построении больше эффективному общему взаимодействию и учете геополитических факторов. **Практическая значимость.** Проведенные исследования дают возможность утверждать, что в современных условиях развития национальной экономики, при геополитических изменениях в Украине, есть необходимость для разрешения проблем при функционировании и развитии предприятий туристической сферы не отдельно, а учитывая также интересы бизнес – партнеров.

Ключевые слова: туристическая индустрия, инфраструктура, инфраструктура туристическая, факторы макросреды, факторы внутренней среды, проблемы предприятий туристической сферы.

L. A. DJACHENKO^{1*}

Dep. Tourism, Uzhgorod national university, Grushevskogo St., 24. Lvov Region Ukraine, 81110, : e-mail: lidiabako@ukr.net

TO THE QUESTION OF PROBLEMS IN FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISES OF THE TOURIST SPHERE

Purpose. Research of some questions of problems during the functioning and development of the enterprises of the tourist sphere provides development of practical recommendations, use of the updated methods of the organization of business not only at the tourist enterprises, and also at the enterprises business – partners. To such business – to partners also the enterprises which carry out service of tourists, in particular on railway transport belong. Practical use of the developed recommendations will allow the enterprises of the tourist sphere and their business – to partners to reach more than effective economic results, bigger efficiency of interaction, bigger level of satisfaction of consumers. **Technique.** Geopolitical changes which took place in Ukraine, influenced development of national economy, and some factors caused delay of rates of economic growth. For this reason, there is necessary a research of problems in activity and development of the enterprises of the tourist sphere taking into account geopolitical changes and taking into account interests their business – partners. Feature of a technique of solution of problems during the functioning and development of the enterprises of the tourist sphere consists in that, it is necessary to consider also more interests business – partners. **Results.** In article proposals are submitted to the enterprises of railway transport for ensuring optimization of activity and reduction of system of services which they provide to more optimum state. It is also offered practical actions which will promote solution of problems during the functioning and development of the enterprises of the tourist sphere. **Scientific novelty.** It is offered organizational actions for participants of the market of the enterprises of the tourist sphere, at the accounting of interests business – partners, construction to more effective general interaction and the accounting of geopolitical factors. **Practical importance.** The conducted researches give the chance to claim that in modern conditions of development of national economy, at geopolitical changes in Ukraine, there is a need for solution of problems during the functioning and development of the enterprises of the tourist sphere not separately, and considering also interests business – partners.

Keywords: tourist industry, infrastructure, infrastructure tourist, makrosreda factors, factors of the internal environment, problem of the enterprises of the tourist sphere.

Надійшла до редколегії 28.11.2014.

Рекомендована до друку д.е.н., професором Л. С. Головковою, к.е.н., доцентом Л. М. Приваловою.